

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Загальноосвітній навчальний заклад Підберіздівський

навчально-виховний комплекс І-ІІІ ступенів

Пустомитівського району Львівської області

Обласний конкурс науково-дослідницьких робіт

імені Мілени Рудницької

на тему: «ЖІНКА Й НАЦІЯ»

«А в серці жила Україна»

**(Номінація «Визначні постаті Вашого села, міста,
краю»)**

Підберізці - 2016

Роботу виконали:

Горін Віталій Андрійович,
Пугач Ольга Мирославівна,
учні 10 класу Підберізцівського
НВК I-III ступенів с. Підберізці
Пустомитівського району
Львівської області

Керівники:

Музика Олександра Володимирівна
Вчитель української мови і літератури
тел. м. 067-32-00-187
Довгошия Наталія Володимирівна
Педагог-організатор
Моб. т. 098-49-58-985

Анотація.

Дана робота допоможе збагнути велич подвигу нескореної українки Олени Теліги, її любов до України, всю глибину її думок: «Не треба слів! Хай буде тільки діло». Олена Теліга; сьогодні говорить до нас словами свого батька, що Україну кожен з нас носить в серці таку, яку собі виховав. Її шлях на Голгофу будить у нас, українців XXI століття, національну свідомість: Україна – одна – єдина, нероздільна і нездоланна. До цього йшла своїми публіцистичними виступами, поезіями Олена Теліга, цим високим патріотизмом вкарбувалася вона у наші серця.

Твердість духу, стійкість, сила волі, мужність, , безкомпромісність – основні риси жінок- борців за національну ідею, державність.

Олена Теліга – передовий борець за державність. Це визначило її спосіб життя, її думки.

Зміст

1.

Вступ.....4-5

**2. I розділ Велич подвигу нескореної українки
6-9**

**3. II розділ Україна – над усе
.....10-16**

4. Висновок 17

5. Список використаної літератури18

6. Додатки

Вступ

Мета: зацікавити молодь величною постаттю Олени Теліги, допомогти збагнути життєвий подвиг та героїчну загибель талановитої поетеси, що до останнього подиху зберегла вірність Україні. Її твори, діяльність і навіть смерть – школа національного духу для підростаючого покоління.

Завдання. У своїй роботі прагнемо допомогти своїм ровесникам зрозуміти просту істину: рідну Вітчизну потрібно любити не на словах, а кожним своїм вчинком доводити: ти - українець, і готовий віддати за національну незалежність життя.

Тому у роботі буде звернено увагу і на діяльність Олени Теліги в ОУН і на сучасний глибоко-філософський зміст її поезій, на їх символічність.

Джерелом дослідження стане життя Олени Теліги, її жертовність заради народу України, а також поетичні твори: «Поворот», «Сучасниками», «Відповідь» і «Мужчинам».

Актуальність

Сьогодні, коли наша держава знову відстоює свою національну єдність, незалежність, нам потрібне палке слово Олени Теліги. У ньому незамулене джерело любові до рідної мови, народу, держави. А жертовність поетеси – не

тільки величний подвиг, це заклик нам, молоді XXI століття, бути єдиними, сильними, мудрими; бути народом, нацією на своїй землі.

Україна... З якою любов'ю, ніжністю, трепетом у серці ми вимовляємо сьогодні ці слова. Вона для нас усе: гордість і тривога, радість і смуток, біль і любов.

Напевно, найважчий біль і, можливо, гріх - жити в країні, рідній, дорогій, та не знати її правдивої історії. Адже радянська ідеологія прищеплювала нам, українцям, комплекс меншовартості. Пригадаємо лише слова Довженкового героя Ернеста Фон Крауза, котрий сказав: "Єдиний у світі народ, що ось уже 25 літ не вчить своєї історії." Та й справді, прославлялися ті герої, що мали перед Москвою заслуги (зрадники, яничари, запродавці). Істинні герої, патріоти, що жертвували своїм життям заради незалежності України, оголошувалися націоналістами, ворогами народу. Це їх кували у сталінських тюрмах, Гулагах, Сибіру. Скільки того незнаного "цвіту нації" доведеться нам повернути рідному українському народу. Їх шлях у наші серця, душі Микола Жулинський назвав: "Із забуття - в безсмертя".

Повернулося, хоч і з великим запізненням, ім'я славної дочки нашого народу - Олени Теліги. Ще й сьогодні не до кінця віднайдена літературна спадщина поетки. Але, привідкривши завісу минулого століття, ми торкнемося того незамуленого джерела її поетичного світу, намагатимемося зрозуміти зміст її "поетичних послань" жінкам. Саме у них вона вбачала тих українських Берегинь нації, роду, сім'ї.

Скільки національної свідомості, ідейності і, врешті-решт, мужності у її вчинках і поезіях. Вони ніби сплелися вєдино, і тому Олена Теліга завжди

залишалася вірна тим принципам, про які так щиро говорила.

I розділ Велич подвигу нескореної українки

Бути вірним своїй Батьківщині? Що це! Це здатність на подвиг, на рішучий вчинок, чи, може, саме життя – подвиг? Такі думки виникають у кожного, хто хоч би трішки торкнеться величі подвигу нескореної українки – Олени Теліги. Ким стала вона для нас, українок, 21 століття. Звичайно, символом любові, величі, нескореності. У неї сьогодні ми вчимося любити рідну Вітчизну жити для народу. Як казав правда у кінці XIX ст. Іван Франко: «Нам пора для України жити». Несхитність поглядів Олени Теліги імпонує нам, що вони стають для українок сьогодення, символом вірності, національної ідеї, бойового духу і одночасно шляхетності.

Та чи завжди Олена Шовченів (Теліга) була "націоналісткою"? Звичайно, ні! У родині дівчини панувала російська мова, хоч ніколи не цуралися свого походження. Дівчина народилася 21 липня 1906 року (за іншими джерелами 1907) у Санкт-Петербурзі, який став для неї містом її дитинства. Воно було безтурботним, бо батьки жили заможнo, а тому діти - Олена і двоє старших братів - мали все необхідне, щоб здобути гарне виховання й освіту. Олена вивчала іноземні мови, добре засвоїла німецьку і французьку, не знала тільки української.

1917 рік принесе зміни у життя Шовгенівих. Батькові запропонують роботу у Києві, де він стає професором політехніки. Бурхливі події 1917 року - революція - дають змогу батькам проявити свою національну свідомість: вони приєднуються до активного українства (батько - міністр уряду УНР, старший брат Євгеній - вояк УНР).

Доба УНР була приречена, тому проіснувала недовго. Батько і старший брат подалися в еміграцію, мати і двоє дітей залишилися в Києві.

Боячись переслідувань більшовицької влади, прагнучи врятувати життя дітей, мати приймає рішення: податися в еміграцію. Дорога в чужину, яка почалася навесні 1922 року, виявилася важкою, але пізнавальною. Лише тепер Олена зрозуміла, що вона - українка, бо пізнала по-справжньому свій народ.

Спочатку було містечко Тирнів у Польщі, а потім перебралися у Подебради в Чехословаччині. Батько тут працює ректором Української Господарської Академії.

У 1929 році Олена закінчила історико-філологічний факультет Високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова, того ж року вийшла заміж за

кубанського козака Михайла Телігу.

Подебрадський період життя Олени Теліги надзвичайно цікавий, сповнений різноманітних знайомств і зустрічей. Тут поступово стало кристалізуватися її українське "Я". Вона почала друкуватися в періодичних виданнях, була постійною учасницею літературних процесів. Поступово утворилось коло читців, близьких за духом і переконаннями: подружжя Теліг, Леонід Мосендз, Юрій Липа, Євген Маланюк, Юрій Дараган Олег Ольжич, Оксана Лятуринська. Та найбільш важливу роль у формуванні національного свідогляду Олени Теліги відіграв Дмитро Донцов, що був редактором журналу "Вісник".

У 1939 році в Кракові Олена Теліга зустрілася з Олегом Ольжичем, членом Організації Українських Націоналістів (ОУН). Ця зустріч визначила її подальшу долю - вона почала активну діяльність, зосереджену на культурній діяльності ОУН. На плечі молодої жінки одразу впала важка, але цікава робота. Вона готувала ідеологічні й вишукані матеріали, які відправлялися на українські землі.

Складала тексти листівок, відоzw, летючок. Мала публічні, але нелегальні виступи перед членами ОУН, які приходили з України. У 1940 році вона боляче переживає розкол організації.

У липні 1941 року в складі одієї з похідних груп ОУН Олена Теліга разом з Уласом Самчуком перейшли Сян в районі Ярослава і вирушили до Львова. Потім було Рівно, а вже 22 жовтня О.Теліга прибула до Києва.

Скільки потрібно мати любові до рідного народу, яку силу і мужність духу, щоб відважитися на найрішучіший крок: повернутися на рідну Україну тоді, коли вона у небезпеці, коли їй потрібна підтримка, боротьба. Олена вже

давно виношувала мрію: бути з рідним народом у найважчий час. І ось вона в Києві. Жінка поділяла позицію Олега Ольжича: Українську державу треба здобувати героїчною самопожертвою, бо «не впаде манна небесна», ніхто не здобуде для нас волі. Добре розуміла Олена Теліга, що Українську державу треба будувати в свідомості кожного українця, кожного запалювати вірою в її неминучу прийдешність. Але для цього потрібно самому бути патріотом, горіти тим незгасним вогнем Прометея, прийти на допомогу народові: допомогти відчувати себе нацією, яка мала свою історію, сповнену боротьби за національну незалежність. Як член ОУН, вона бере участь в роботі Культурної референтури, виступає в газеті «Українське слово», редагує часопис «Литаври», створює Спільку українських письменників. У душі українського народу сіє вона зерна національного прозріння. Олена Теліга не пропускає в українську пресу жодного улесливого послання фюрерові, говорячи про таких поетів: «Це, мабуть, ті самі писаки, що й Сталінові щедрували».

Національні ідеї Спільки українських письменників, членів ОУН були несумісні з цілями німецької окупаційної влади. Почалися арешти. Олену Телігу застерігали, просили піти у підпілля, адже її національні ідеї, її поетичне слово потрібне нашому народові. На що Теліга відповіла: «На мене чекають люди. Я не можу втекти, бо хтось міг би сказати: в небезпеці нас залишила, а перед небезпекою говорила про патріотизм і жертвність».

І почався її шлях на Голгофу. 9 лютого 1942 року гестапо арештувало Олену Телігу - поетесу, жінку – борця у приміщенні Спільки письменників. З гідністю, мужністю зустріла свою смерть Олена Теліга 21 лютого 1942 року в Бабиному Яру. Вона пішла в безсмертя, бо її велич подвигу вразила і вразить

ще не одне покоління. Так, вона жила для народу, для України.

Усе життя Олени Теліги – це вірність своїм поглядам щодо рідної мови... національного духу, вірності українському народові. Цим вона схожа до письменника-філософа Г.С. Сковороди. Перебуваючи в еміграції, тільки-но вивчивши рідну мову, вона змогла стати на її захист, вдаривши кулаком по столу і обурено крикнувши: «Ви – хами! Та собача мова – моя мова! Мова мого батька і моєї матері. Я вас більше не хочу знати». Почуття обов'язку, відповідальності за те, що говориш і робиш, була притаманна Олені Телізі. Вона, як і Леся Українка, несла своєму народу іскорку вогню Прометея: дарувала їм красу і велич українського слова, силу і могутність його у боротьбі за національні ідеї; несла віру у свої сили і прагнення бути єдиним народом, нацією, державою.

І заради народу вона готова іти на самопожертву, розуміючи, що це шлях на Голгофу, але гордо заявивши: «Я не можу втекти... Коли я загину, то знайте, що свій обов'язок сповнила до кінця». І останній вчинок Олени Теліги свідчить про те, що велична, нескорена українка, яка, ідучи на смерть, над видряпаними на стіні словами зверху намалювала тризуб.

Це був свідомий вибір, це був її шлях, який вона гідно пройшла до останнього подиху, бо для неї життя – це боротьба, а боротьба – це життя.

II розділ Україна – над усе

Оленна Теліга - одна з письменників початку ХХ століття. Її творчість є доволі різноманітне і містить глибокий моральний смисл.

Спадщина поетеси невеличка. Та й то треба дякувати Богові, що все-таки дійшли до українського народу такі патріотичні і ніжно-ліричні, по – філософськи багаті, насичені національною ідеєю твори Олени Теліги.

Читаєш твори поетеси і бачиш перед собою ніжну, люблячу жінку, закохану у життя, а одночасно із цим – перед нами незламний, сильний духом борець.

Ці два напрямки у творчості – одне ціле. Олена Теліга – це рідкісний тип жінки, у якому поєднуються сила, мужність, воля, безстрашність з жіночністю, чарівністю. Це поєднання надає неповторності поезії О. Теліги.

Усе поєдналося у поезії «Відповідь»: патріотизм, ніжність, жіночність, мужність, пристрасть:

О, так, я знаю, нам не до лиця

З мечем в руках і з блискавками гніву

....

Іти завзято крізь вогонь і зливу.

Добре розуміє поетеса, що краще бути для коханої людини ніжною, люблячою, вірною. Але вирішується доля країни і кожна жінка повинна, що до цього часу була «пристань – тиха і ясна», «Діва – наш відвічний знак»,

«ніжність наша вічна сила» має стати опорою, підтримкою чоловікам – борцям. Для підсилення емоційності, глибини змісти авторка використовує образи – символи: пристань, крук. Які вони антонімічні: пристань - любов, ніжність, вірність, а крук – це символ зла, війни, боротьби, підступності.

Вірить поетеса, що саме такі жінки – Берегині потрібні захисникам національної свідомості, гідності:

Щоб взяти зброю з вашої руки

І вдарить твердо там, де треба вдарить.

Як і в публіцистиці, так і в поезіях для О.Теліги культ жінки – амазонки чужий, як і культ жінки-рабині. Ідеал лежить у синтезі багатьох функцій, обов'язків як суспільних, так і сімейних; яка, зберігаючи свою жіночність, привабливість, водночас є «рівно вартісним і вірним союзником мужчин у боротьбі за життя, а головне – за націю».

Треба бути великим майстрою, щоб ні разу не згадати слова "Батьківщина", "Вітчизна", а ми відчували їх у всіх поезіях. Ю. Шерех пояснював це так: "Можна творити поезію високого патріотизму, ні разу не вживши слів батьківщина або вітчизна, можна пройняти творчість палкою любов'ю до України, ніразу не вживши слова Україна".

Яка спорідненість думок і почуттів у Т.Г.Шевченка і Олени Теліги. У поезії **"Поворот"** глибоким змістом, національною ідеєю наповнені слова:

Подумать тільки: наші села й люди,

А завтра прийдемо до свого міста.

У Шевченка ж ми читаємо:

В своїй хаті своя правда

І сила і воля.

Добре кожен з нас розуміє, як хотілося нашим поетам-патріотам, щоб у нас була "своя хата", "своя мість". І вправду своє, рідне, національне, українське.

Уже з перших рядків поезії "Поворот" поетеса захищає політичні і культурні права української нації. Вона вірить у перемогу ідеї.

Цей твір є одна з вершин творчості Олени Теліги. Цей твір за своїм значенням дуже близький із поезією "Сучасникам", але хоче Олена Теліга показати поворот нашої долі. Які повороти можуть бути, і що не варто їх боятися, адже рано чи пізно вони будуть, помірні чи круті. Також вона дає нам зрозуміти, що треба триматися правильної дороги, впевнено дає вибір йти по ній. Але доля така, що намагається нас зіштовхнути зі шляху, аби перевірити у нас силу волі та мудрості, Саме у цей момент буває інколи переломним у житті людей, народів, деякі проходять перевірку, а деякі ламаються. Буває і навпаки, коли людина на кожному кроці грішить, бо доля дає шанс на виправлення:

"І те, що мрією було роками,

Все обернеться в дійсність і можливість..."

У цих рядках Теліга показує повороти, які приносять радість нам, як народу і нації, підносячи нас до небес від щастя.

"Та звідкись сум зловіщий вітер вишле...", Олена стверджує, що у найнесподіваніший момент можуть бути повороти, які з небес опустять нас на землю. Цей твір можна взяти як кредо кожному з нас. Адже повороти долі бувають не тільки у народу, а й у кожної людини зокрема.

"Не треба смутку! Зберемось відразу, щоб далі йти - дорогою одною...", і тут зразу нам поетеса дає пораду, що не треба збиратися силами та на ділі

триматися праведної дорога.

Ще одна особливість поезії «Поворот». Монолог ведеться не від авторки, а від імені народу, українців, тому і використовує Олена Теліга займенник «ми». Одвічна мрія українців іти разом однією дорогою, замести «вогнем любові» межі, щоб злитись знову із своїм народом.

У творі переплелися кілька тем:

- любов до рідного краю, тривога за її долю;
- народна мудрість;
- боротьба і героїзм;
- трагедія еміграції;
- в єдності – наша сила.

Отже, після вище сказаного, можна зробити висновок, що у своєму житті, аби не мати сильних злетів, а потім ще сильніших падінь, треба старатися тримати певну стабільність. Також бажано бути готовим до будь – яких поворотів і триматися все праведної сторони, хоча інколи вона не така красива, як її протилежність.

А народ України має пам'ятати, що ми ця нація, яка зуміє при будь-яких поворотах долі відстояти, вибороти свою незалежність, бо ми – волелюбний народ, і нам усе під силу.

Одна з найбільш вражаючих поезій є "Сучасникам". У цьому творі Олена Теліга як пророк українського народу передала, що треба робити для успіху нашої держави та українського народу. "Не треба слів! Хай буде тільки діло! Його роби - спокійний і суворий". З перших рядків ми бачимо, що вона старається достукатись до людей, щоб вони не були лише багатослівні і тільки критикували та дивилися з сторони і говорили, як погано живеться нам. Треба

брати ситуацію в свої руки і сміливо з гарячим серцем та холодним глуздом приступати до дій:

"Не плутай душу у горіння тіла, Сховай свій біль.

Зломи раптовий порив", -

у цих рядках вона просить нас тримати свої емоції у руках, не показувати свою слабкість та робити все спокійно і стабільно, без раптових стартів та непотрібних фінішів.

"Але для мене - у святім союзі:

Душа і тіло, щастя з гострим болем

Мій біль бринить лише коли сміюся,

То сміх мій рветься джерелом на волю!"

У цьому стовпчику Олена Теліга підкреслює, що душа і тіло є взаємозв'язані і що треба пам'ятати і про щастя, і про біль. Якщо забувати про них то, коли вони прийдуть, удар буде набагато сильнішим, ніж тоді, коли ми будемо готові до нього. А щастя потрібне для стимулу та душі, щоб можна було залікувати рани від горя.

І у останніх рядках поетеса просить нас бути ніжним, а одночасно сміливим:

Вітрами й сонцем Бог мій шлях намітив,

Та там, де треба, - я тверда й сувора.

Цей твір – протест проти байдужості, сірості, прагнення повноти життя. Тому і мова у цьому творі влучна, лаконічна. Використання дієслів у наказовому способі (не треба слів; хай буде тільки діло; не плутай душу; сховай біль; зломи порив) звучать як дружня порада, своєрідне повчання. Використання оксиморону (палити серце в хуртовині сніжній; купати душу у

холодній зливі) по-особливому підкреслюють значимість людського життя: бути у вирі тих подій, якими живе твій народ.

Та все ж таки головна тема віршів поетеси – любов до України. І хоч саме цього слова немає у поезіях Олени Теліги, цьому є чудове пояснення Ю. Шереха: «Можна творити поезію високого патріотизму, ні разу не вживши слів – батьківщина чи вітчизна; можна пройняти творчість палкою любов'ю до України, ні разу не вживши слово Україна; можна писати пристрасні поезії, не вживши слів любов чи кохання. Бо поезія – не називає, а пориває. Цього не знає більшість молодих і літніх претендентів на звання поета. Це добре знала Олена Теліга».

Вірш «Мужчинам» - програмний твір поетки. Тут вона викликала свої позиції щодо ролі жінки у боротьбі. Поетичний твір передає передчуття бою. Якою ж має бути жінка у такому випадку. Найвища місія жінки – дарувати ніжність, віру, і цим підтримувати бойовий дух чоловіків. Братися за спис – не жіноча справа:

Бо ми лише жінки.

У нас душа криниця.

З якої ви п'єте: змагайся і кріпись. Говорячи про жіночність, віршів, Олена Теліга використовує епітети: слова гартовані, залізним, сріблі ніжних слів, завісі димній, зграя вільних птиць життя іскристе і багате, медоносний сік, кличний дзвін, металевих слів. Саме ці художні засоби допомагають зрозуміти глибину жіночої душі: коли потрібно стане Берегиня – жінка на боротьбу поряд з чоловіком. І саме тоді слово стане списом, а з чоловіком і піде з ним до кінця.

Без металевих слів і без зітхань даремних,

По ваших же слідах підемо, хоч на смерть.

Перед нами вимальовується образ жінки як особистість, вольової, незалежної, цілеспрямованої натури, яка свідомо піде назустріч усім небезпекам в ім'я високих ідеалів. Зрозуміти це, побачити саме такою нам допомогли ряд метафор і порівнянь. Метафори: слова зірвуться, не заревли гармати, гойдає кличний дзвін, кришть вогонь із кремнів. У цих художніх тропях бойовий дух українців, їх сила, міць, незалежність. А який по-філософськи багатий зміст порівнянь: слова, як криця; душа-криниця; зникнете від нас, мов зграя вільних птиць; мов медоносний сік, збираємо для вас. У цій поезії уся душа Олени Теліги: ніжна, щира, вірна, насичена національною ідеєю, вірою в перемогу рідного народу.

Замислюється поетеса над сенсом життя, над призначенням людини на Землі, як пройти свій життєвий шлях гідно з вогником у серці. У різних поезіях ми бачимо саму Олену Телігу, яка прагне:

Забрати все! Себе віддати всьому.

Я палко мрію до самого рання,

Щоб Бог послав мені одвічний дар.

Як цінним словом близька Олена Теліга до роздумів Шевченка про смисл життя. «Людини на землі, що звучить у поезії «Минають дні, минають ночі»:

Не дай спати ходячому,

Серцем замирати

І гнилою колодою

По світу валятись.

Яка глибинна, спорідненість філософських роздумів: життя – це рух, творчість, дерзання, боротьба, коли ти живеш – гориш, а не тлієш; коли кожен твій крок, вчинок носить користь користь рідному народові. Потрібно бути таким, як говорить поетеса у поезії «Козачок».

...Я – вогонь, я – вихор.

Надзвичайно велика спорідненість духу, думок, національної свідомості у цих двох поетів.

Олена Теліга зуміла загорітися тим непогасним вогнем, іскрою Прометея, що запалює вірою людські серця у неминучість перемоги, що Українську державу треба будувати у свідомості кожного українця.

Висновок

Кожна нація, яка прагне побудувати державу, вільну, сильну, правову, має пам'ятати свою історію, минуле, героїв. Нині з темряви віків проступають маловідомі або зовсім забуті імена - великі тіні наших забутих предків. Саме про них ми можемо сказати: "Із забуття - в безсмертя". Як добре, що нарешті минула похмура доба, коли славетні українські імена намагалися викреслити з нашої історії назавжди. І сьогодні ім'я Олени Теліги навічно вписано в нетлінну книгу народної пам'яті про великих українців й українок.

Щоб збагнути силу слова Олени Теліги, його красу і своєрідність, потрібно відчувати час, епоху, в якій жила і творила поетеса, вхопити того того повітря, яким вона дихала, напитися тої джерельної води, що давала силу і національний дух нашій героїні.

В.Скуратівський писав: "Сталь і ніжність поєднала Олена Теліга у своєму ... житті. Ціною своєї смерті". Тоді чому ж ім'я такої сильної, вольової людини, сповненої української національної ідеї, так довго йшло до нас. Десятки років ми нічого не знали про цю героїню - поетесу, бо комуністична ідеологія повісила на неї тавро "української буржуазної націоналістки", себто - ворога народу.

І сьогодні, привідкриваючи завісу минулого ми повертаємо ім'я О.Теліги із небуття, з попелу, зі згарищ війни. Олена Теліга розмірковує над своїм

призначенням на Землі як поетеси, людини, одухотвореної національною ідеєю, жінки.

Список використаної літератури:

1. Климентова О. Історично-літературний феномен «Празької школи»// Дивослово.-2003.-№10. –С.13-18.
2. Козуля О. Жінки в історії України. //-К., -1993, с.155
3. Теліга Олена. Публіцистика Олени Теліги. Стаття «Якими нас прагнете» // Дзів.-1994. -№4. –с.137-140

Додатки

Образи-символи

Поезія	Образи-символи	Значення образів
«Поворот»	свої дороги	рідна країна

	зерна перемоги	просвітництво
	буде сонцем камінь	
	наші села, своє місто своє повітря	Україна
	зловіщий вітер	небезпека
	стара вишня	дім
	Душа своя чужа	друзі вороги
	межа	неподільність України
	рідне поле	Україна
	одна дорога	неподільність держави
	бурхливі води	небезпеки
«Сучасникам»	хуртовина	небезпека, знищення
	вітрами	випробування
	сонцем	світлість почуттів до рідного краю
«Чоловікові»	герань	символ домашнього затишку
	грізний грім блискавок очі	змагання за національну незалежність
	місяць	спокій

Крилаті (афористичні) вислови

Поезія	Вислів
«Гострі очі»	«Тільки там дана перемога, хто у болі сміятись зміг»
«Поворот»	«Щоб взяти повно все, що нам належить І злитись знову зі своїм народом»
«Сучасникам»	«Не треба слів! Хай буде тільки діло!»
«Мужчинам»	«Бо ми лише жінки, У нас душа – криниця, З якої ви п’єте: змагайся і кріпись»
«Я руці, що била ...»	«Я руці, що била – не пробачу, - Не для мене переможний бич!»
«Лист»	«Я палко мрію до самого рання, Щоб Бог зіслав мені найбільший дар: Гарячу смерть – не зимне умирання»
«Вірність»	«Ти в тінь не йди. Тривай в пекучій грі. Всліпу чи в сяйво не лякайся дивитись»
«Козачок»	«Не піймаєш! Я – вогонь, я – вихор, А вони спинятися не звикли!»